

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

На сьогоднішній день, в умовах глибокої економічної кризи, нестабільної політичної ситуації, а також наявності великої кількості конкурентів всі суб'єкти господарювання прагнуть всіма можливими способами мінімізувати свої витрати. З цією метою на підприємствах впроваджуються різні заходи, серед яких важливе місце займає планування податків та зборів, зокрема податку на додану вартість.

Податок на додану вартість (ПДВ) - це основний, непрямий податок, за рахунок якого формується значна частина державного бюджету України. Так, у 2016 році обсяг надходжень за рахунок цього податку склав 235,5 млрд грн, у 2015 році – 178,45 млрд грн. Водночас, ПДВ – це найпроблемніший податок, оскільки він складний у нарахуванні та сплаті, у зв'язку з чим виникає можливість наявності бюджетної заборгованості, ухилення від сплат податку, у тому числі за рахунок неузгодженості законодавчих актів та чисельності їх змін, недосконалої системи податкового обліку. Прийняття Податкового кодексу не вирішило вищезазначених проблем. Крім того, до ПКУ і надалі вносяться численні зміни, приймаються окремі законодавчі акти, інші нормативно-правові акти, порушуючи принцип стабільності, на якому повинне ґрунтуватися законодавство [5, с.1196]. Все це обумовлює необхідність податкового планування ПДВ на підприємстві.

На сьогоднішній день в Україні відсутнє єдине трактування поняття «податкове планування». Так, І. Б. Атаманенко, зазначає, що податкове планування – цілеспрямована діяльність платника, орієнтована на максимальне використання всіх нюансів чинного законодавства, з метою досягнення якнайвищого фінансового результату шляхом законної оптимізації господарської діяльності підприємства з погляду її податкових наслідків. [2, с.196]. Ю.С. Грінчук наводить наступне визначення: «податкове планування - це формування підприємством такої податкової політики, яка забезпечила б найоптимальніший варіант розміщення своїх активів для отримання найбільшого прибутку шляхом оптимізації оподаткування» [3, с.49].

Узагальнене визначення наводить А.Полторак, яка зазначає, що податкове планування на підприємстві – це елемент податкової політики суб'єкта господарювання, який включає в себе різнобічний аналіз наявних податкових альтернатив та представлення на базі його результатів систематичних, легальних, планових дій, які спрямовані на оптимізацію податкових платежів з метою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарської діяльності [4, с.136].

Планування податкового навантаження з ПДВ має велике значення, оскільки дозволяє не тільки оптимізувати витрати, а також уникнути можливих санкцій та штрафів, пов'язаних з несплатою або несвоєчасною сплатою даного податку, простроченням термінів реєстрації податкових накладних тощо.

Для складання бюджету з ПДВ необхідно використовувати наступні джерела інформації: а) бюджети продажу з графіками грошових надходжень; б) бюджет закупок; в) інформацію про форми договірних відносин та податковий статус партнерів.

Бюджет продажу містить інформацію про заплановані обсяги реалізації продукції, ціну та очікувані грошові надходження за товари (роботи, послуги). Даний план необхідний для розрахунку сум податкового зобов'язання з ПДВ, а також визначення періоду виникнення даних зобов'язань і, відповідно, термінів сплати коштів до бюджету.

Бюджет закупівель, навпаки, містить інформацію про обсяги майбутніх поставок сировини та матеріалів, необхідних для виробництва продукції або товарів (якщо підприємство займається перепродажем). На основі цієї інформації визначають обсяги податкового кредиту з ПДВ, який дозволить зменшити суми зобов'язань.

Інформація про форми договірних відносин також є важливою, оскільки в контрактах зазначається предмет, вартість, терміни та умови розрахунків, що також необхідно враховувати під час складання бюджету з ПДВ.

Щодо податкового статусу партнера тут необхідно враховувати, резидентом якої країни є контрагент, а також яку систему оподаткування він застосовує (загальну, спрощену, чи є платником ПДВ, чи ні).

На мою думку, основною проблемою обліково-аналітичного забезпечення бюджетування податку на додану вартість є складність та трудомісткість процесу підготовки планів та графіків майбутніх продажів та закупівель, що пов'язане з витрачанням значної кількості грошових, людських ресурсів, часу, а також складна економічна та політична ситуація в країні (банкрутство банків, партнерів, наявність значної кількості конкурентів, корупція тощо). Для складання якісних та достовірних бюджетів на підприємстві необхідно створити спеціальний відділ, який буде займатися їх підготовкою або залучати сторонні фірми, які надають послуги з фінансового планування та прогнозування. Це також вимагає витрачання значних коштів, що можуть дозволити собі лише великі компанії. Проте і в даному випадку необхідно враховувати економічний ефект від використання таких заходів, оскільки сума економії внаслідок оптимізації податкового навантаження з ПДВ може виявитись меншою, ніж обсяги понесених затрат. Постійні зміни в законодавстві також ускладнюють процес бюджетування ПДВ на підприємствах.

Перспективами розвитку у даному випадку буде вдосконалення податкового законодавства (впровадження термінів «бюджетування», «податкове планування»), покращення економічної та політичної ситуації в країні, а також впровадження на підприємствах відділів з планування та прогнозування податкового навантаження.

Отже, бюджетування податку на додану вартість є важливим процесом, який дозволяє оптимізувати витрати, а також уникнути негативних податкових наслідків за прошення вимог законодавства в частині обліку ПДВ. Проте, на сьогоднішній день в Україні відсутні достатні умови для побудови ефективної системи планування податків і зборів на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
2. Атаманенко І.Б. Податкове планування в системі управління фінансами підприємств / І. Б. Атаманенко // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Економіка. - 2009. - Вип. 11. - С. 193-198. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2009_11_25
3. Гринчук Ю. С. Податкове планування як складова податкового менеджменту / Ю. С. Гринчук, В. Ю. Гринчук // Інвестиції: практика та досвід. - 2011. - № 22. - С. 48-50. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_22_13
4. Полторак А. Оптимізація сплати ПДВ через механізм податкового планування на підприємствах / А. Полторак, А. Мирон // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки. - 2016. - № 1. - С. 135-138. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2016_1_27
5. Ходикіна А.А. Актуальні тенденції обліку розрахунків з податку на додану вартість / А.А. Ходикіна, А.В. Бурковська // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 8. – С. 1196-1199.